

Specialist bij
ongewenste zwangerschap
en afstammingsvragen

LATAR 2018

De Landelijke Afstand Ter Adoptie Registratie

De Landelijke Afstand Ter Adoptie Registratie 2018

Den Bosch: juli 2019

Auteurs: Astrid Werdmuller en Sophie Bolt

© 2019 Fiom

www.fiom.nl

Inhoudsopgave

De Landelijke Afstand Ter Adoptie Registratie 2018	2
Voorwoord.....	4
Inleiding.....	5
Vraagstelling.....	5
Wat is een voornemen tot afstand ter adoptie?	6
Methoden	6
Limitatie onderzoek	7
Resultaten.....	8
1. Hoe vaak komt het voornemen of besluit tot afstand ter adoptie voor in Nederland?	8
2. Wat zijn de socio-demografische kenmerken van de vrouwen die overwegen of besluiten hun kind af te staan ter adoptie?	9
<i>Leeftijd van de vrouwen .....</i>	<i>9</i>
<i>Migratieachtergrond.....</i>	<i>10</i>
<i>De Oost-Europese vrouwen .....</i>	<i>12</i>
<i>Burgerlijke staat en woonsituatie .....</i>	<i>13</i>
<i>Religie .....</i>	<i>15</i>
<i>Stadium zwangerschap bij ontdekking en bij aanmelding .....</i>	<i>16</i>
<i>Geheimhouding .....</i>	<i>18</i>
3. Wat zijn de omstandigheden en motieven die ertoe leiden dat de vrouw besluit afstand te doen ter adoptie?.....	19
4. Wat is bekend over de biologische vader en over het kind?	20
<i>Betrokkenheid van de biologische vader .....</i>	<i>20</i>
<i>Geslacht van de afgestane kinderen .....</i>	<i>22</i>
Samenvatting.....	23
Referenties	25
Bijlage.....	26

Voorwoord

Met ingang van de adoptiewet in 1956 is afstand ter adoptie in Nederland mogelijk. Vorig jaar heeft Fiom vanuit haar rol als kenniscentrum voor het eerst de Landelijke Afstand Ter Adoptie Registratie (LATAR) gepubliceerd. De eerste LATAR¹ rapporteerde over ouder(s) met een voornemen tot afstand ter adoptie in de periode 2015-2017. Dit keer betreft de LATAR het jaar 2018.

In het jaar 2018 is veel gebeurd op het gebied van afstand ter adoptie. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft opdracht gegeven tot een verdiepend onderzoek naar afstand ter adoptie in Nederland tussen 1956 en 1984. Daarnaast zit het ministerie met partijen om tafel om de geheimhouding bij situaties waarin gevaar dreigt te optimaliseren. Het Ministerie van VWS gaat per 2020 de adoptieazorg voor afstandsmoeders en volwassen geadopteerden weer financieren. Positieve ontwikkelingen die Fiom mede heeft gestimuleerd en waar Fiom aan meewerkt. De LATAR draagt hieraan bij door cijfers en feiten aan te leveren.

De bevindingen uit de LATAR 2015-2017 hebben onder andere geleid tot een onderzoek door Fiom naar de groep Poolse vrouwen met een voornemen tot afstand. De resultaten hiervan zullen eind 2019 verschijnen. De gegevens over geheimhouding ondersteunden de oproep van Fiom aan het ministerie om bevallen onder pseudoniem in gevaarlijke situaties mogelijk te maken. De informatie over het laat ontdekken van de zwangerschap is de aanleiding voor het opzetten van een kenniscollectie met documentatie en ervaringsverhalen over dit onderwerp die in het najaar van 2019 online gaat. Daarnaast wordt de informatie uit de LATAR door diverse samenwerkingspartners gevonden en gebruikt.

Basis voor de registratie zijn de gegevens die de instanties leveren die de ouder(s) bij hun voornemen begeleiden. Veel dank aan collega's van Fiom Amsterdam, Fiom Utrecht, Siriz, Raad voor de Kinderbescherming en Stichting Beschermde Wieg voor het beschikbaar stellen van de informatie waardoor het mogelijk is een landelijk beeld te schetsen.

Ellen Giepmans
Directeur – bestuurder Fiom

---

¹ LATAR 2015-2017, Werdmuller en Bolt, 2018.

Inleiding

Fiom rapporteert als specialist op het gebied van ongewenste zwangerschap over de voornemens tot afstand ter adoptie in Nederland in de LATAR, de Landelijke Afstand ter Adoptie Registratie. De eerste LATAR kwam in 2018 uit en betrof de jaren 2015 t/m 2017. Voor u ligt de registratie van 2018.

Vanaf de jaren 30 begeleidt Fiom vrouwen die onbedoeld zwanger zijn. Sinds de adoptiewet in 1956 is het wettelijk mogelijk bij een onbedoelde zwangerschap het kind af te staan ter adoptie. Naar schatting hebben vanaf die tijd 15.000 tot 20.000 vrouwen – en soms mannen – afstand gedaan van hun kind. Lang niet altijd was er sprake van een echte keuze. Ongehuwd moederschap was tot in de jaren '80 nog een groot taboe in Nederland en heel wat vrouwen werden onder druk gezet hun kind af te staan². De piek in het aantal keren dat afstand is gedaan ter adoptie ligt eind jaren zestig, begin jaren zeventig bij 1000 tot 1200 keer per jaar.

Het is niet precies te achterhalen hoe vaak afstand ter adoptie voorkwam in Nederland, afstand ter adoptie werd tot 2015 niet apart geregistreerd. De beschikbare cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) over het aantal binnenlandse adopties bevatten namelijk zowel afstand ter adoptie als stiefouderadoptie. Sinds 2015 houdt Fiom de gegevens bij van de voornemens tot afstand ter adoptie in Nederland. Vorig jaar publiceerde Fiom de eerste Landelijke Afstand ter Adoptie Registratie, de LATAR 2015-2017¹. Onderliggend rapport is qua opbouw vergelijkbaar met de LATAR 2015-2017. In de meeste tabellen zijn naast de gegevens van 2018 ook die van 2015-2017 opgenomen, zodat er zicht kan ontstaan op verschillen en overeenkomsten. Als er een duidelijk verschil te zien is staat daar iets over vermeld in de tekst.

Vraagstelling

De volgende vraag staat centraal:

Wat zijn de omstandigheden en motieven van vrouwen³ die overwegen of besluiten hun kind af te staan ter adoptie in de periode 2018?

Daarbij zijn de volgende deelvragen gehanteerd:

1. Hoe vaak komt het voornemen afstand ter adoptie voor in Nederland?
2. Wat zijn de socio-demografische kenmerken van de vrouwen die overwegen of besluiten hun kind af te staan ter adoptie?
3. Wat zijn de omstandigheden en motieven die ertoe leiden dat de vrouw besluit afstand te doen ter adoptie?
4. Wat is bekend over de biologische vader en over het kind?

Mogelijke veranderingen ten opzichte van de voorafgaande jaren worden hierbij meegenomen.

---

¹ LATAR 2015-2017, Werdmuller en Bolt, 2018.

² Kok et al., 2017

³ Voor de leesbaarheid en omdat de biologische vader vaak niet betrokken is bij het besluit tot afstand, spreken we in het vervolg voornamelijk over 'vrouwen'. Zie voor meer informatie 'Resultaten 4. Wat is bekend over de biologische vaderen het kind?'

Wat is een voornemen tot afstand ter adoptie?

Als een vrouw onbedoeld zwanger is en niet zelf voor haar kind denkt te kunnen zorgen, kan ze overwegen om afstand te doen ter adoptie. Dit noemen we een 'voornemen tot afstand'. Hier zijn verschillende organisaties bij betrokken die met elkaar een afstandsprotocol hanteren. De Raad voor de Kinderbescherming is verantwoordelijk voor het juiste verloop van de procedure en voor het bewaken van de planning en voortgang. Jeugdzorg is verantwoordelijk voor het kind. Fiom - of soms Siriz - begeleidt de moeder en indien betrokken de biologische vader. In het afstandsprotocol zijn afspraken vastgelegd over de begeleiding en gang van zaken. Zo heeft de moeder na de bevalling een bedenktijd van drie maanden om een besluit te nemen. De baby wordt in die periode in een tijdelijk pleeggezin geplaatst. Als de moeder drie maanden na de bevalling besluit tot afstand ter adoptie gaat de baby naar aspirant-adoptieouders. Deze ouders kunnen als ze een jaar voor het kind gezorgd hebben de adoptie aanvragen. De afstand ter adoptie is pas wettig als de adoptie is uitgesproken door de rechter. Tot die tijd kan de moeder er nog op terugkomen. Als ze dat doet, zal de Raad voor de Kinderbescherming de situatie onderzoeken en een advies schrijven aan de Rechtbank over wat te doen. De rechter beslist, waarbij het belang van het kind centraal staat.

In de LATAR wordt als een voornemen tot afstand beschouwd de situatie dat moeders – en indien betrokken vaders - gedurende een bepaalde tijdspanne overwegen om hun kind af te staan ter adoptie. Als een vrouw na één gesprek op grond van de informatie die ze krijgt besluit geen afstand te doen wordt dit niet gezien als een voornemen tot afstand en dus niet opgenomen in de LATAR. Als ze dit na meerdere gesprekken besluit wel. Dit staat los van het moment waarop het besluit genomen wordt, dit kan vóór de bevalling zijn of erna.

Methoden

In de LATAR wordt via een digitale vragenlijst informatie over de voornemens tot afstand ter adoptie in Nederland opgehaald. De vragenlijst bestaat uit 42 items, betreffende de aanmelding en het stadium van de zwangerschap, gegevens over de moeder, omstandigheden en motieven, de biologische vader/verwekker, het kind en de uiteindelijke keuze. De hulpverleners die de cliënten begeleid hebben bij hun keuze vullen de itemlijsten in. Bij de LATAR 2018 is voor het eerst niet alleen een open vraag gesteld naar omstandigheden en motieven, maar ook in een tabel met opties gevraagd aan te kruisen welke van toepassing zijn. Dit heeft geresulteerd in een veel uitgebreider en preciezer beeld van wat er speelt dan in de voorgaande jaren.

Voor het invullen van de itemlijsten benadert Fiom de instanties die de moeder volgens het afstandsprotocol in deze situatie begeleiden (Protocol Afstand ter Adoptie, 2015): de eigen hulpverleners van Stichting Fiom, de grootstedelijke Fiom-bureaus (Amsterdam, Utrecht) en Siriz. Sinds 2018 levert tevens Stichting Beschermd Wieg informatie aan. Beschermd Wieg is geen protocolpartner maar zij begeleidt vanaf 2016 ook een aantal vrouwen met voornemen tot afstand. Daarnaast haalt Fiom gegevens op bij de Raad voor de Kinderbescherming, omdat die betrokken is bij elk geval waarin een baby geboren wordt en in het gezag voorzien moet worden. De Raad levert informatie over de situaties waarbij de moeder die afstand overweegt geen begeleiding van Fiom of Siriz of Beschermd Wieg wilde. Alle gegevens zijn geanonimiseerd aangeleverd.

De gegevens van 2018 betreffen de vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie die in dat jaar zijn aangemeld. Het stadium van de zwangerschap bij aanmelding verschilt, hetgeen betekent dat de geboorte van de baby in dat jaar kan zijn maar ook in het er op volgende jaar.

Het rapport is beschrijvend van aard. Beschrijvende statistiek is uitgevoerd met behulp van de computersoftware SPSS voor statistische analyses.

Limitatie onderzoek

De informatie van 2018 betreft de moeders die in dat jaar zijn aangemeld met een voornemen tot afstand. Enkele van hen zijn pas bevallen in 2019. De gegevens zijn verzameld in de periode februari tot mei 2019. Soms is er ten tijde van het ophalen van de gegevens nog niet duidelijk wat de vrouw besloten heeft. Dan staat er dus bij de keuze 'onbekend'.

Totdat de adoptie officieel door de rechter is uitgesproken is het besluit tot afstand ter adoptie nog niet definitief dus niet met zekerheid te zeggen. De adoptie kan pas door de adoptieouders aangevraagd worden nadat ze een jaar voor het kind gezorgd hebben. Een heel enkele keer komt een vrouw toch voor de wettelijke adoptie terug op haar besluit. Dit kan betekenen dat de afstand ter adoptie niet doorgaat. Deze informatie is niet altijd bij Fiom bekend en is dan dus ook niet in deze registratie opgenomen. De hier gepresenteerde gegevens moeten in dat licht gezien worden.

De registratie betreft alleen de vrouwen met wie contact is geweest door een organisatie. Zo zijn vrouwen wier kind te vondeling is gelegd, niet opgenomen in de LATAR, ook al is hun kind geadopteerd. Dit betreft 1 á 2 kinderen per jaar (Nidaa.nl).

Resultaten

In dit hoofdstuk worden de registratiegegevens betreffende het jaar 2018 belicht aan de hand van de onderzoeksvragen.

1. Hoe vaak komt het voornemen of besluit tot afstand ter adoptie voor in Nederland?

In 2018 overwogen 57 moeders – en indien betrokken de biologische vaders – hun kind af te staan ter adoptie. De vrouwen zijn begeleid door verschillende instanties (zie Tabel 1). In 2015-2017 waren er gemiddeld 65 voornemens tot afstand per jaar, iets meer dus dan in 2018.

Tabel 1. De begeleidende instantie van de vrouwen met voornemen tot afstand in de periode 2018 en 2015-2017

Begeleidende instantie	2018	2015-2017
Stichting Fiom	38	139
Fiom grote steden ¹	7	34
Siriz	3	16
Raad voor de Kinderbescherming ²	1	7
Stichting Beschermd Wieg (BW) ³	8	-
Totaal	57	196

¹ Dit betreft Fiom Amsterdam en Fiom Utrecht. Stichting Fiom is de landelijke Fiom-organisatie.

² Dit zijn in 2015-2017 de situaties waarbij geen medewerker van Fiom of Siriz betrokken was, en in 2018 de situaties waarbij geen medewerker van Fiom, Siriz of Beschermd Wieg betrokken was.

³ Beschermd Wieg levert gegevens aan vanaf 2018.

Een onbedoeld zwangere vrouw met een voornemen tot afstand ter adoptie heeft drie opties:

- zelf voor het kind zorgen;
- het kind afstaan ter adoptie;
- (langdurige) pleegzorg.

Abortus is voor de vrouwen met een voornemen tot afstand doorgaans geen overweging: óf de zwangerschap is te ver gevorderd, óf ze hebben al besloten geen abortus te willen.

In Tabel 2 staat een overzicht van de gemaakte keuzes bij een voornemen tot afstand ter adoptie. De tabel laat zien dat de meerderheid van de 57 vrouwen die in 2018 het voornemen hebben tot afstand ter adoptie hier uiteindelijk van af ziet. 25 vrouwen (43.9%, n=57) besluiten om toch zelf voor hun kind te gaan zorgen, 9 vrouwen kiezen voor pleegplaatsing (15.8%, n=57) en 21 vrouwen kiezen er na een bedenperiode werkelijk voor om hun kind af te staan ter adoptie (36.8%, n=57). Het percentage vrouwen dat afstand doet is in 2018 hoger dan in de periode 2015-2017, zoals tevens te zien in Tabel 2. Absoluut gezien is het aantal niet veranderd, in 2015-2017 doen gemiddeld per jaar 20 vrouwen afstand, in 2018 zijn dit 21 vrouwen.

Tabel 2. De gemaakte keuzes bij een voornemen tot afstand ter adoptie in 2018 (n=57) en in de periode 2015-2017 (n=196)

Keuze	2018	%	2015-2017	%
Afstand	21	36.8	52	26.5
Pleegplaatsing	9	15.8	28	14.3
Zelf zorgen	25	43.9	98	50.0
Baby overleden	1	1.8	5	2.6
Anders ¹	0	0	4	2.0
Onbekend ²	1	1.8	9	4.6
Totaal	57	100	196	100

¹ In drie situaties is de baby geplaatst bij iemand uit het netwerk en is er contact moeder-kind, in één situatie zorgt de verwekker samen met zijn ouders voor het kind.

² De vrouw is ten tijde van het verzamelen van de gegevens nog in de besluitvormingsfase of ze heeft het contact met de instelling verbroken.

Er zijn meerdere verklaringen te geven voor het feit dat een vrouw afziet van het voornemen tot afstand van haar kind. Soms is het voor de vrouw al vóór de geboorte van de baby duidelijk dat ze geen afstand wil doen. Het idee om het kind af te staan wordt vaak ingegeven door de eerste schrik van de ontdekking van de zwangerschap en het gevoel dat een kind niet in het leven past. Na verloop van tijd kan er rust komen en het inzicht dat er toch meer mogelijk is. Ook na de bevalling komt het dikwijls voor dat de gevoelens van de moeder veranderen en ze terugkomt op haar besluit. Als de baby werkelijkheid is geworden, kan de moeder toch meer een band ervaren dan ze had verwacht. Als ze zelf geen mogelijkheden ziet voor haar kind te gaan zorgen kan dit ertoe leiden dat ze kiest voor een langdurige pleegplaatsing. Hierbij kan ze contact blijven houden en een rol spelen in het leven van haar kind.

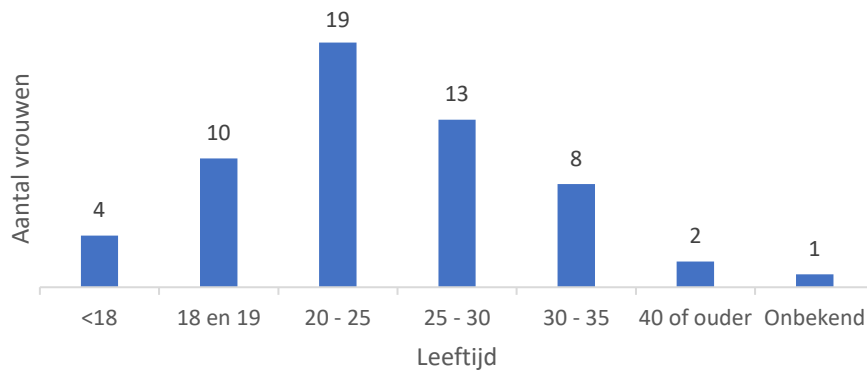
Uit eerder onderzoek naar afstand ter adoptie in de periode 1998 – 2007⁴ blijkt dat er gemiddeld 19,7 keer per jaar is gekozen voor afstand ter adoptie. Over de periode 2007-2013 zijn geen gegevens bekend. In 2014 is Fiom gestart met het beperkt verzamelen van gegevens. Uit die gegevens blijkt dat er 26 vrouwen in dat jaar hun kind afstaan ter adoptie. In de vier jaar erna zijn dat er in totaal 74. Over de vijf jaren 2014-2018 hebben dus in totaal precies 100 vrouwen hun kind afgestaan, dat is gemiddeld per jaar 20.

2. Wat zijn de socio-demografische kenmerken van de vrouwen die overwegen of besluiten hun kind af te staan ter adoptie?

Leeftijd van de vrouwen

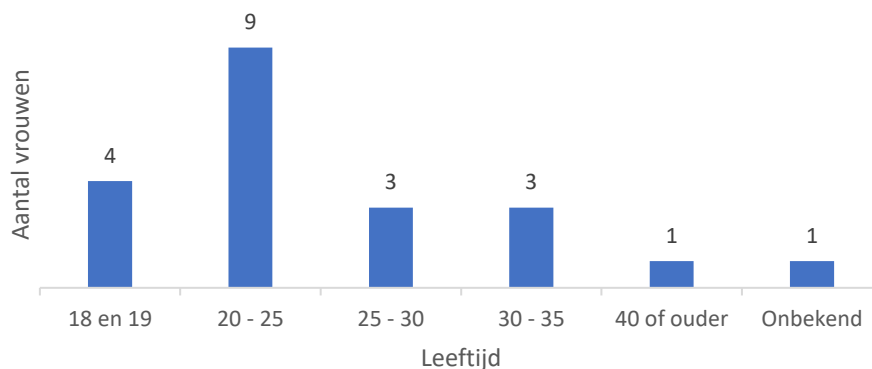
Figuur 1 geeft de leeftijd weer van de vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie in 2018 (n=57). De jongste met een voornemen tot afstand is 14 jaar en de oudste is 44 jaar. De gemiddelde leeftijd is 24 jaar (SD=6.1).

⁴ Bos, Reysoo & Werdmuller, 2011, p. 42

Figuur 1. Leeftijd vrouwen met een voornemen tot afstand 2018 (n=57)

Figuur 2 geeft de leeftijd weer van de 21 vrouwen die hun kind afstaan ter adoptie in 2018. De gemiddelde leeftijd van deze vrouwen is 24.6 jaar (SD=6,4). De jongste vrouw is 18 jaar⁵ en de oudste is 44 jaar. In de periode 2015-2017 was de gemiddelde leeftijd 28.7 jaar, vier jaar hoger dus dan in 2018.

Figuur 2. Leeftijd vrouwen die hun kind hebben afgestaan in 2018 (n=21)

In 2018 hebben 4 onbedoeld zwangere meisjes van onder de 18 jaar een voornemen tot afstand. Daarvan gaat 1 meisje toch zelf voor haar kind zorgen, kiezen 2 meisjes voor pleegplaatsing en is van één meisje de baby overleden rond de bevalling.

Migratieachtergrond

Van de 57 vrouwen die in 2018 een voornemen hebben tot afstand heeft meer dan de helft (57.9%) een Nederlandse achtergrond, zie Tabel 3. Net als in de periode 2015-2017 hebben 2 op de 5 van de vrouwen een migratieachtergrond (42.1%): zij zijn óf zelf in een ander land geboren, of dat geldt voor (één van) hun ouders. Ongeveer 1 op de 7 vrouwen (14%, n=57) heeft een Oost-Europese achtergrond en de daarna grootste groep een Turkse (7%, n=57).

⁵ Een meisje van onder de 18 jaar kan niet tot afstand ter adoptie besluiten. Als ze aangeeft dat ze niet zelf voor haar kind kan zorgen valt ze wel onder de procedure bij een voornemen tot afstand. Ze krijgt na de geboorte een bedenktijd van drie maanden om te besluiten tot een pleegplaatsing of toch zelf te gaan zorgen zo nodig met hulp. Als de moeder eenmaal 18 jaar is, kan ze alsnog tekenen voor adoptie. Zie voor meer informatie https://fion.nl/sites/default/files/files/Folder_Intermediairs.pdf

Tabel 3. Migratiecategorieën van de vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie in 2018 (n=57) en in 2015-2017 (n=196)

Land	2018	%	2015-2017	%
Nederland	33	57.9	124	63.3
Oost-Europa	8	14.0	29	14.8
Rest Europa	2	3.5	6	3.1
Ned. Antillen	1	1.8	1	0.5
Turkije	4	7.0	3	1.5
Rest Azië	1	1.8	5	2.6
Marokko	2	3.5	11	5.6
Rest Afrika	1	1.8	11	5.6
Suriname	1	1.8	3	1.5
Rest midden/ zuid Amerika	2	3.5	0	0
VS	2	3.5	1	0.5
Onbekend			2	1.0
Totaal	57	100	196	100

De cijfers van de vrouwen die besluiten tot afstand zijn vergelijkbaar (Tabel 4). Van de 21 vrouwen die in 2018 besluiten tot afstand heeft meer dan de helft (57.2%) een Nederlandse achtergrond en ruim 2 van de 5 vrouwen (42.8%) een migratieachtergrond (zie Tabel 4). Bijna een kwart (23.8%, n=21) heeft een Oost-Europese achtergrond. Dit percentage is beduidend hoger dan bij de totale groep vrouwen met een voornemen tot afstand, daar heeft 14% een Oost-Europese achtergrond. 5 van de 8 Oost-Europese vrouwen met een voornemen tot afstand besluiten om werkelijk afstand te doen.

Tabel 4. Migratiecategoriejën van de vrouwen die besluten tot afstand ter adoptie in 2018 (n=21) en in 2015-2017 (n=52)

Land	2018	%	2015-2017	%
Nederland	12	57.2	30	57.7
Oost-Europa	5	23.8	11	21.2
Rest Europa	1	4.8	1	1.9
Ned. Antillen	1	4.8	0	0
Turkije	0	0	1	1.9
Rest Azië	1	4.8	1	1.9
Marokko	0	0	3	5.8
Rest Afrika	0	0	3	5.8
Suriname	0	0	1	1.9
Rest midden/ zuid Amerika	0	0	0	0
VS	1	4.8	0	0
Onbekend	0	0	1	1.9
Totaal	21	100	52	100

De Oost-Europese vrouwen

Omdat in 2018 bijna een kwart van de vrouwen die besluten tot afstand ter adoptie Oost-Europees is (23.8%, n=21), zoemen we nader in op deze groep.

Uit Tabel 3 hierboven blijkt dat 14% (n=57) van de vrouwen die in 2018 afstand ter adoptie overwegen een Oost-Europese achtergrond heeft. Van deze 8 vrouwen heeft 75% een Poolse achtergrond (Tabel 5). Deze cijfers zijn vergelijkbaar met de periode 2015-2017.

Tabel 5. Achtergrond van de Oost-Europese vrouwen met een voornemen afstand in 2018 (n=8) en in 2015-2017 (n=29)

Land	2018	%	2015-2017	%
Polen	6	75.0	19	65.5
Roemenië	0	0	5	17.2
Bulgarije	0	0	2	6.9
Voormalig Joegoslavië	0	0	2	6.9
Oekraïne	0	0	1	3.4
Letland	1	12.5	0	0
Georgië	1	12.5	0	0
Totaal	8	100	29	99.9

Van de Oost-Europese vrouwen die in 2018 besluten tot afstand ter adoptie is 80 % Pools, ook vergelijkbaar met de periode (Tabel 6).

Tabel 6. Achtergrond van de Oost-Europese vrouwen die besluiten tot afstand in 2018 (n=5) en 2015-2017 (n=11)

Land	2018	%	2015-2017	%
Polen	4	80	9	81.8
Roemenië	0	0	1	9.1
Voormalig Joegoslavië	0	0	1	9.1
Letland	1	20	0	0
Totaal	5	100	11	100

Burgerlijke staat en woonsituatie

Ruim de helft van de vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie in 2018 is alleenstaand (52.6%, n=57) en 1 op de 5 vrouwen (20.9%) is gehuwd of samenwonend. Bijna de helft heeft een partner, waar ze al of niet mee samenwoont (43.9%).

Tabel 7. Burgerlijke staat van de vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie in 2018 (n=57) en in 2015-2017 (n=196)

	2018	%	2015-2017	%
Alleenstaand	30	52.6	123	62.8
Partner, niet samenwonend	13	22.8	29	14.8
Gehuwd/samenwonend	12	21.1	41	20.9
Onbekend	2	3.5	3	1.5
Totaal	57	100	196	100

De woonsituatie van de vrouwen met een voornemen tot afstand in 2018 wordt weergegeven in Tabel 8. Zo'n 2 op de 5 vrouwen woont zelfstandig (42.1%), ruim een derde van de vrouwen woont (nog) bij hun ouders (38.6%).

Tabel 8. Woonsituatie van de vrouwen met een voornemen afstand ter adoptie in 2018 (n=57) en in 2015-2017 (n=196)

	2018	%	2015-2017	%
Bij ouders	22	38.6	72	36.7
Zelfstandig	24	42.1	93	47.5
In opvang ¹	6	10.5	18	9.2
Bij vriendin/kennis	1	1.8	9	4.6
Anders	4 ²	7.1	2 ³	1.0
Onbekend	0	0	2	1.0
Totaal	57	100	196	100

¹ Opvang kan betreffen Begeleid Wonen, AZC, COA, crisisopvang of opname in een psychiatrische inrichting.

² Een vrouw woont bij halfzus, later beschermd wonen samen met partner; een vrouw woont eerst bij vrienden, toen bij moeder en later weer bij vrienden; twee vrouwen hebben geen vaste woonplek; zwervend

³ Een vrouw reist met een reisgezelschap rond om geld te verdienen en een vrouw is zonder vaste woon- of verblijfplaats.

Van de vrouwen die in 2018 werkelijk besluiten om afstand te doen is, in vergelijking met de voornemens, een hoger percentage (61.9%) alleenstaand, het percentage gehuwd of samenwonend is vergelijkbaar (23.8%), en het percentage dat een partner heeft, niet samenwonend, is duidelijk lager. In 2015-2017 was dat andersom.

Tabel 9. Burgerlijke staat van de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie in 2018 (n=21) en in 2015-2017 (n=52)

	2018	%	2015-2017	%
Alleenstaand	13	61.9	29	55.8
Partner, niet samenwonend	2	9.5	5	9.6
Gehuwd/samenwonend	5	23.8	16	30.8
Onbekend	1	4.8	2	3.8
Totaal	21	100	52	100

In Tabel 10 staat de woonsituatie van de vrouwen die besluiten tot afstand. Daarin is te zien dat net als in 2015- 2017 ook in 2018 geen van de vrouwen die tijdelijk bij een vriendin of kennis ingetrokken zijn, afstand doet. Het grootste deel van de vrouwen in 2018 die hun kind afstaan woont zelfstandig (42.9%) en ruim een kwart (28.6%) woont (nog) bij de ouders.

Tabel 10. Woonsituatie van de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie in 2018 (n=21) en in 2015-2017 (n=52)

	2018	%	2015-2017	%
Bij ouders	6	28.6	13	25.0
Zelfstandig	9	42.9	31	59.6
In opvang	3	14.3	5	9.6
Bij vriendin/kennis	0	0	0	0.0
Anders/onbekend	3 ¹	14.3	3	5.8
Totaal	21	100	52	100

¹ 'Anders' betreft hier een studentenkamer. In twee situaties is de woonsituatie onbekend.

Religie

Tabel 11 laat zien dat voor 1 op de 4 vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie in 2018 religie een rol speelt bij hun besluit (24.6%, n=57). Bij de vrouwen die kiezen voor afstand ter adoptie ligt dat lager, 1 op de 5 (19.2%, n=21). Deze cijfers zijn vergelijkbaar met 2015-2017 (Werdmuller en Bolt, 2018).

Tabel 11. Rol religie bij voornemen (n=57) en besluit (n=21) tot afstand ter adoptie in 2018

	Voornemen tot afstand		Besluit tot afstand	
		%		%
Religie speelde een rol	14	24.6	4	19.2
Religie speelde geen rol*	43	75.4	17	80.8
Totaal	57	100	21	100

Van de 14 vrouwen met een religieuze achtergrond in 2018 besluiten 4 vrouwen tot afstand ter adoptie (28.6%), zie Tabel 12. Voor de overige vrouwen is de religieuze achtergrond niet doorslaggevend om afstand te doen. Nogal eens is de vrouw in eerste instantie overtuigd van de afwijzing of het gevaar als de zwangerschap bekend wordt. Als ze het in een later stadium toch aan haar familie vertelt en die haar wil steunen, ziet ze van de afstand ter adoptie af. Voor sommigen is de dreiging van uitsluiting of eerwraak echter zo groot, dat ze weinig keuze lijken te hebben (zie ook het hoofdstuk 'Geheimhouding').

Tabel 12. Religieuze achtergrond bij voornemen (n=57) en besluit (n=21) tot afstand ter adoptie in 2018

	Voornemen tot afstand		Afstand ter adoptie	
		%		%
Islam	8	14.0	1	4.8
Christendom	5	8.8	2	9.5
Hindoeïsme	0	0	0	4.8
Jehova's getuigen	1	1.8	1	0
Religie speelde geen rol	43	75.4	17	80.8
Totaal	57	100	21	100

Stadium zwangerschap bij ontdekking en bij aanmelding

Wat elk jaar weer opvalt is het grote aantal vrouwen dat de zwangerschap laat ontdekt (Tabel 13). In 2018 ontdekken minimaal⁶ 22 vrouwen met een voornemen tot afstand de zwangerschap als ze 30 weken of meer zwanger zijn (38.6%, n=57). In de periode 2015-2017 is dit percentage lager: 28.1%. In 2018 ontdekken minimaal 5 vrouwen de zwangerschap vlak voor of tijdens de bevalling (8.8%, n=57).

Tabel 13. Stadium zwangerschap bij ontdekking betreffende de vrouwen met een voornemen tot afstand in 2018 (n=57) en in 2015-2017 (n=196)

Ontdekking zwangerschap bij:	2018	%	2015-2017	%
< 20 weken gepland zwanger	1	1.8	5	2.6
< 20 weken ongepland zwanger	13	22.8	28	14.3
20 - 25 weken	6	10.5	31	15.8
25 - 30 weken	9	15.8	26	13.3
30 - 35 weken	13	22.8	26	13.3
35 - 40 weken	4	7.0	11	5.6
Vlak voor/bij start bevalling	5	8.8	18	9.2
Onbekend	6	10.5	51	26.0
Totaal	57	100	196	100

Van de 21 vrouwen die besluiten tot afstand bemerken minimaal 9 vrouwen de zwangerschap als ze 30 weken of meer zwanger zijn (42.8%, n=21) en 2 vrouwen vlak voor of tijdens de bevalling (9.5%, n=21). Ook dit aantal is hoger dan in de periode 2015-2017, waarin 15 vrouwen de zwangerschap ontdekken als ze 30 weken of meer zwanger zijn (28.8%, n=52) en 4 vrouwen vlak voor of tijdens de bevalling (7.7%, n=52).

Tabel 14. Stadium zwangerschap bij ontdekking betreffende de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie in 2018 (n=21) en in 2015-2017 (n=52)

Ontdekking zwangerschap bij:	2018	%	2015-2017	%
< 20 weken ongepland zwanger	4	19	5	9.6
20 - 25 weken	3	14.3	12	23.1
25 - 30 weken	3	14.3	9	17.3
30 - 35 weken	5	23.8	9	17.3
35 - 40 weken	2	9.5	2	3.8
Vlak voor/bij start bevalling	2	9.5	4	7.7
Onbekend	2	9.5	11	21.2
Totaal	21	100	52	100

⁶ 'Minimaal', omdat van een deel van de vrouwen (10.5%) niet bekend is wanneer ze de zwangerschap ontdekken.

Belangrijke reden dat sommige vrouwen de zwangerschap laat ontdekken is dat hun zwangerschap lange tijd nauwelijks zichtbaar is. Andersom heeft het niet beseffen van de zwangerschap invloed op de zichtbaarheid: vanaf de ontdekking van de zwangerschap kan de buik in korte tijd ineens enorm in omvang toenemen.

Het laat ontdekken roept veel vooroordelen en afwijzing op uit de omgeving. Voor veel mensen is het niet voor te stellen dat iemand de zwangerschap niet in de gaten heeft. Zoals te zien in Tabel 14 zijn er vrouwen die de zwangerschap pas ontdekken vlak voor of tijdens de bevalling.

Een late ontdekking van de zwangerschap kan een reden zijn om afstand te overwegen, tegelijk leidt het lang niet altijd tot die keuze. Van de 22 vrouwen in 2018 die de zwangerschap ontdekken als ze al 30 weken of meer zwanger zijn en afstand overwegen, doen er 9 afstand ter adoptie (40.9%, n=22). De overige gaan zelf zorgen (10), kiezen voor pleegplaatsing (2) en van één vrouw is de baby overleden. Van de 5 vrouwen die de zwangerschap pas ontdekken vlak voor of bij de start van de bevalling, doen er 2 afstand en gaan er 3 zelf zorgen. De vrouwen die geen afstand doen komen dus in de periode na de schok van de ontdekking terug op hun voornemen. Dit ondersteunt de noodzaak van de afspraak in het Protocol Afstand ter Adoptie dat er een bedenktijd in acht genomen wordt na de bevalling.

Te laat voor abortus

Het is van 37 van de 57 vrouwen die in 2018 afstand ter adoptie overwegen bekend dat ze op het moment van ontdekking 20 weken of meer zwanger zijn (65%, n=51). Voor het merendeel van deze vrouwen is de abortusgrens gepasseerd. Dit aantal kan in werkelijkheid hoger liggen, omdat van 6 vrouwen niet bekend is wanneer ze de zwangerschap ontdekken.

Bij de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie ligt dat aantal relatief nog hoger. 15 van de 21 vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie zijn bij ontdekking 20 weken of meer zwanger (71.4%, n=21).

Stadium zwangerschap bij aanmelding

Tabel 15 laat zien dat de zwangerschap in 2018 net als in de periode 2015-2017 vaak al ver gevorderd is als de vrouw aangemeld wordt bij de begeleidende instantie. De zwangerschap ontdekken leidt niet altijd meteen tot een aanmelding. Het kost tijd om aan het idee te wennen, soms is er nog een periode van ontkenning en er is moed voor nodig om met de zwangerschap naar buiten te komen. Van de 57 vrouwen met een voornemen tot afstand zijn er 41 aangemeld bij een zwangerschap van 30 weken of meer (71.9%). De aanmelding van 23 vrouwen is bij een zwangerschap van 35 weken of meer (40.4%). Van 12 vrouwen komt de aanmelding zelfs pas tijdens of na de bevalling (21.1%). Vaak is er dus spoed geboden bij de begeleiding.

Tabel 15. Stadium zwangerschap bij aanmelding hulpverlenende instantie betreffende de vrouwen met een voornemen tot afstand in 2018 (n=57) en in 2015-2017 (n=196)

Aanmelding bij zwangerschap van:	2018	%	2015-2017	%
< 20 weken	3	5.3	6	3.1
20 - 25 weken	2	3.5	17	8.7
25 - 30 weken	11	19.3	47	24.0
30 - 35 weken	18	31.6	51	26.0
35 - 40 weken	11	19.3	35	17.9
Tijdens of na de bevalling	12	21.1	40	20.4
Totaal	57	100	196	100

Van de 21 vrouwen die in 2018 uiteindelijk besluiten tot afstand ter adoptie (Tabel 16) zijn de percentages nog iets hoger dan bij de voornemens: 17 vrouwen aangemeld bij een zwangerschap van 30 weken of meer (81%), 10 vrouwen bij een zwangerschap van 35 weken of meer (47.6%). Van 7 vrouwen komt de aanmelding pas tijdens of na de bevalling (33.3%).

Tabel 16. Stadium zwangerschap bij aanmelding hulpverlenende instantie betreffende de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie in 2018 (n=21) en in 2015-2017 (n=52)

Aanmelding bij zwangerschap van:	2018	%	2015-2017	%
< 20 weken	0	0	0	0
20 - 25 weken	1	4.8	1	1.9
25 - 30 weken	3	14.3	15	28.8
30 - 35 weken	7	33.3	14	26.9
35 - 40 weken	3	14.3	9	17.3
Tijdens of na de bevalling	7	33.3	13	25.0
Totaal	21	100	52	99.9

Geheimhouding

Voor een deel van de vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie is geheimhouding van de zwangerschap belangrijk. Bij sommigen geldt de geheimhouding voor de gehele omgeving, bij sommigen voor een deel: dit kan betekenen dat bijvoorbeeld de vader en broers van de vrouw niet op de hoogte zijn of de ex-partner. De reden tot geheimhouding verschilt per situatie. Regelmatig dreigt gevaar en mag absoluut niet bekend worden dat de vrouw een kind heeft gekregen, zoals bij de kans op verstoting of eerwraak. In een aantal situaties betreft de dreiging de kans op geweld vanuit de verwekker. Soms is het schaamte die een vrouw ervan weerhoudt de zwangerschap bekend te maken en een enkele keer betreft het de angst om onder druk gezet te worden door de omgeving als die op de hoogte zou zijn.

In 2018 speelt geheimhouding bij 19 van de 57 voornemens tot afstand ter adoptie, een derde van het totaal aantal vrouwen (33.3%, n=57). Dit is een stijging ten opzichte van de periode 2015-2017 (24.4%, n=196).

In Tabel 17 is te zien dat in 8 van de 19 voornemens waarbij geheimhouding speelt deze geheimhouding wordt opgeheven (42.1%). Deze vrouwen zijn toch zelf voor hun kind gaan zorgen. In de eerste periode na aanmelding lijkt het gevaarlijk of ingewikkeld als de familie of omgeving op de hoogte raakt, maar het blijkt in een later stadium toch mogelijk hen erbij te betrekken of de komst van het kind bekend te maken.

Bij de overige 11 vrouwen blijft de geheimhouding in stand. Vier van deze vrouwen kiezen voor een pleegplaatsing, omdat ze ondanks de gevaren toch graag – zij het in het geheim - contact met hun kind willen houden. De overige 7 vrouwen kiezen voor afstand ter adoptie. Van de 21 vrouwen die in het totaal afstand doen van hun kind in 2018 doet een derde dat dus onder geheimhouding.

Tabel 17. De gemaakte keuzes bij voornemens tot afstand ter adoptie waarbij geheimhouding speelt in 2018 (n=19)

De gemaakte keuze:	Geheimhouding blijft in stand	Geheimhouding doorbroken	Totaal
Afstand ter adoptie	7	0	7
Pleegplaatsing	4	0	4
Zelf zorgen	0	8	8
Totaal	11	8	19

3. Wat zijn de omstandigheden en motieven die ertoe leiden dat de vrouw besluit afstand te doen ter adoptie?

In 2018 is de hulpverleners die de gegevens aanleveren gevraagd om zelf in een tabel de omstandigheden en motieven aan te kruisen die volgens hen een rol spelen bij het voornemen of het besluit tot afstand ter adoptie van hun cliënt. Dit heeft geleid tot een uitgebreider en nauwkeuriger beeld van wat er speelt in vergelijking met de voorgaande jaren. In de uitgebreide tabel staan de items gerangschikt in categorieën. In de bijlage is te zien hoe vaak bepaalde omstandigheden en motieven volgens de hulpverleners een rol spelen bij de voornemens (Bijlage Tabel A) en de besluiten tot afstand (Bijlage Tabel B).

Uit eerder onderzoek naar afstandsmoeders blijkt dat veel afstandsmoeders kindgerichte motieven hebben om afstand te doen. ‘Zij gunnen hun kind goede ouders en veronderstellen dat het beter af is bij adoptieouders dan bij henzelf in deze omstandigheden’⁷. In de LATAR 2015-2017¹ kwam dit motief slechts drie keer naar voren. Dit viel toen op en er stond bij vermeld dat dit afweek van eerder onderzoek. De bevindingen van LATAR 2018 bevestigen het beeld uit 2011: de hulpverleners geven aan dat 4 op de 5 vrouwen die hun kind afstaan (81%) denken dat het kind een beter leven heeft bij adoptieouders.

Tabel 18 laat zien dat een groot deel van de vrouwen die afstand doen zichzelf niet in staat achten voor hun kind te zorgen (66.7%) en de zwangerschap laat ontdekt heeft (61.9 %). De daaropvolgende meest aangegeven omstandigheden en motieven zijn: psychische/psychiatrische problematiek (52.4%),

¹ LATAR 2015-2017, Werdmuller en Bolt, 2018.

⁷ Bos, 2011, p. 159

geen inkomen/ woning/ middelen (47.6%) en geen sociaal netwerk (42.9%). Ook minder vaak genoemde omstandigheden en motieven (<40%) geven een beeld van wat er speelt.

Tabel 18. De meest aangekruiste omstandigheden en motieven bij de besluiten tot afstand in 2018 (n=21)

	Omstandigheid of motief:	Aantal keren aangegeven (n=21)	%
Meer dan 80 %	Denkt dat kind beter leven heeft bij adoptieouders	17	81.0
60 – 80 %	Acht zichzelf niet in staat	14	66.7
	Zwangerschap laat ontdekt	13	61.9
50 – 60 %	Psychische/psychiatrische problematiek	11	52.4
40 – 50 %	Geen inkomen/ woning/ middelen	10	47.6
	Geen sociaal netwerk	9	42.9
30 – 40 %	Geen betrokkenheid van de biologische vader	8	38.1
	Te jong	8	38.1
	Ervaart geen band / gevoelens	8	38.1
	Recente belastende thuissituatie	7	33.3
	Wil studie afmaken / vrijheid niet opgeven	7	33.3
20 – 30 %	Geheimhouding ¹	6	28.6
	Zorg eerder kinderen zwaar of door anderen	6	28.6
	Heeft geen kinderwens (meer)	6	28.6
	Moeilijke jeugd gehad	5	23.8

¹ Bij 5 vrouwen is aangegeven dat angst voor eerwraak/verstoting speelt, bij 1 vrouw angst voor eerwraak/verstoting én schaamte, schande.

4. Wat is bekend over de biologische vader en over het kind?

Betrokkenheid van de biologische vader

De biologische vader van het kind heeft in principe recht op inspraak bij de besluitvorming. Daarom spannen de betrokken instanties zich in om hem erbij te betrekken. Ook de rechtbank kan druk uitoefenen of zelfs eisen dat de naam van de biologische vader bekend wordt en dat hij op de hoogte gesteld wordt. Toch lukt dat niet altijd. Soms weet een vrouw zijn naam niet. Soms wil een vrouw persé niet dat hij op de hoogte is van de zwangerschap en geeft ze zijn naam niet of zegt ze dat ze zijn naam niet weet. Er kan sprake zijn van geweld of bedreiging. De vrouw kan ook zwanger zijn van een ander dan de partner. Het er wel of niet bij betrekken van de biologische vader is een belangrijk onderwerp van gesprek tijdens de drie maanden bedenktijd.

Uit de LATAR blijkt dat in 2018 van de 57 biologische vaders er 24 niet op de hoogte zijn van het voornemen tot afstand ter adoptie (42.1%). Dit percentage ligt hoger dan in de periode 2015-2017 (36.7%, n=196). Zie Tabel 20.

Tabel 20. Is de biologische vader op de hoogte van het voornemen tot afstand ter adoptie in 2018 (n=57) en in 2015-2017 (n=196)

De biologische vader is:	2018	%	2015-2017	%
Op de hoogte	29	50.9	114	58.2
Niet op de hoogte	24	42.1	72	36.7
Onbekend	3	5.3	10	5.1
Anders ¹	1	1.8	0	0
Totaal	57	100	196	100

¹ Haar vriend is op de hoogte maar het is niet duidelijk of hij de biologische vader is of niet. Hij wil er niets mee te maken hebben. Ze heeft afstand gedaan.

Tabel 21 laat zien dat bij veel voornemens tot afstand ter adoptie de biologische vader niet betrokken is bij de besluitvorming (71.9%, n=57). Dit betreft naast de biologische vaders die niet op de hoogte zijn ook degenen die wel ingelicht zijn maar niet betrokken kunnen, mogen of willen zijn. Ook dit percentage ligt hoger dan in de periode 2015-2017 (59.7%, n=196).

Tabel 21. Is de biologische vader betrokken bij het voornemen tot afstand ter adoptie in 2018 (n=57) en in 2015-2017 (n=196)

De biologische vader is:	2018	%	2015-2017	%
Betrokken	16	28.1	72	36.7
Niet betrokken	41	71.9	117	59.7
Onbekend	0	0	7	3.6
Totaal	57	100	196	100

Bij de situaties waarin de vrouw werkelijk besluit tot afstand ter adoptie is de biologische vader ook lang niet altijd betrokken. Tabel 22 laten zien dat van de 21 mannen iets meer dan de helft niet op de hoogte is van de zwangerschap (52.4%), minder dan in 2015-2017 (61.5%). Uit Tabel 23 blijkt dat er 4 op de 5 biologische vaders niet betrokken zijn bij de besluitvorming (81%), iets meer dan in 2015-2017.

Tabel 22. Is de biologische vader op de hoogte van het besluit tot afstand ter adoptie in 2018 (n=21) en in 2015-2017 (n=52)?

De biologische vader is:	2018	%	2015-2017	%
Op de hoogte	7	33.3	18	34.6
Niet op de hoogte	11	52.4	32	61.5
Onbekend	2	9.5	2	3.9
Anders ¹	1	4.8		
Totaal	21	100	52	100

¹ Haar vriend is op de hoogte maar het is niet duidelijk of hij de biologische vader is of niet. Hij wil er niets mee te maken hebben. Ze heeft afstand gedaan.

Tabel 23. Is de biologische vader betrokken bij het besluit tot afstand ter adoptie in 2018 (n=21) en in 2015-2017 (n=52)?

De biologische vader is:	2018	%	2015-2017	%
Betrokken	4	19.0	11	21.2
Niet betrokken	17	81.0	40	76.9
Anders	0	0	1	1.9
Totaal	21	100	52	100

Geslacht van de afgestane kinderen

Uit de registratiegegevens komen geen grote verschillen naar voren tussen het aantal jongens en het aantal meisjes dat is afgestaan.

Tabel 24. Het geslacht van de afgestane kinderen in 2018 (n=21) en in 2015-2017 (n=52)

Geslacht	2018	%	2015-2017	%
Jongetje	11	52.5	26	50.0
Meisje	10	47.6	25	48.1
Onbekend	0	0	1	1.9
Totaal	21	100.1	52	100

Samenvatting

Aantal vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie en hun keuzes

In 2018 overwegen 57 vrouwen in Nederland hun kind af te staan ter adoptie. De meerderheid van de vrouwen met het voornemen tot afstand ter adoptie ziet hier uiteindelijk van af (59.7%). 21 vrouwen kiezen werkelijk voor afstand ter adoptie (36.8%), 25 vrouwen besluiten toch zelf voor hun kind te gaan zorgen (43.9 %) en 9 vrouwen kiezen voor pleegplaatsing (15.8%).

Cijfers afstand ter adoptie stabiel

In 2018 doen 21 vrouwen afstand ter adoptie. Sinds de jaren negentig lijkt het aantal vrouwen dat in Nederland besluit tot afstand ter adoptie zich te hebben gestabiliseerd tot gemiddeld 20 per jaar.

Gemiddelde leeftijd

De gemiddelde leeftijd van de vrouwen met een voornemen tot afstand in 2018 is 24 jaar, die van vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie is 24.6 jaar. Dit is een stuk lager (14%) dan in 2015-2017.

Migratieachtergrond

Net als in de periode 2015-2017 hebben 2 op de 5 vrouwen met een voornemen tot afstand in 2018 een migratieachtergrond (42.1%). Dit geldt ook voor de vrouwen die besluiten tot afstand (42.8%).

Van de vrouwen met een voornemen tot afstand heeft 14% een Oost-Europese achtergrond. Van de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie heeft een kwart (23.8%, n=21) een Oost-Europese achtergrond. 5 van de 8 Oost-Europese vrouwen met een voornemen tot afstand besluiten tot afstand (62.5%, n=8).

De meerderheid is alleenstaand en 2 op de 5 woont zelfstandig

Van de vrouwen die besluiten om afstand te doen is meer dan de helft alleenstaand (61.9%) en ongeveer een kwart gehuwd of samenwonend. 42.9% woont zelfstandig, een kwart woont (nog) bij ouders en 14.3% in de opvang.

Religie speelt bij 1 op de 4 vrouwen een rol

Bij 24.6% van de vrouwen met een voornemen tot afstand ter adoptie in 2018 speelt religie een rol (Islam, Christendom of Jehova's getuigen). 28/6% van de vrouwen voor wie religie belangrijk is, besluit afstand te doen. De religieuze achtergrond leidt dus lang niet altijd tot het besluit afstand te doen.

Late ontdekking en aanmelding zwangerschap

Meer dan een derde van de vrouwen met een voornemen tot afstand ontdekt de zwangerschap nadat ze al meer dan 30 weken zwanger (38.6%) is en 5 vrouwen ontdekken de zwangerschap pas vlak voor of tijdens de bevalling (8.8%). Voor het merendeel van de vrouwen met een voornemen tot afstand is bij ontdekking de abortusgrens gepasseerd.

De late ontdekking heeft tot gevolg dat de zwangerschap vaak al ver gevorderd is als de vrouw wordt aangemeld bij de begeleidende instantie. Zo zijn er in het onderzochte jaar 41 vrouwen (71.9%) aangemeld bij een zwangerschap van 30 weken of meer, waarvan 12 tijdens of na de bevalling (21.1%). Door de late aanmelding is er vaak spoed geboden bij de begeleiding.

Omstandigheden en motieven

Ook in 2018 zijn de redenen om afstand te doen divers. Door de nieuwe manier van ophalen van de gegevens is er meer informatie over verzameld.

Een groot deel van de vrouwen die afstand doen denkt dat hun kind een beter leven heeft bij adoptieouders (81%). Meer dan de helft acht zichzelf niet in staat voor hun kind te zorgen (66.7%) en heeft de zwangerschap laat ontdekt (61.9). De daaropvolgende meest aangegeven omstandigheden en motieven zijn: psychische/psychiatrische problematiek (52.4%), geen inkomen/ woning/ middelen (47.6%) en geen sociaal netwerk (42.9%).

Geheimhouding

Bij 33% (n=57) van de voornemens tot afstand ter adoptie in 2018 speelt geheimhouding en 33.3% (n=21) van de vrouwen die besluiten tot afstand ter adoptie doet dit onder geheimhouding (33.3%). Redenen daarvoor zijn schaamte, schande, of gevaar.

Eén op de drie vrouwen met een voornemen tot afstand bevalt onder geheimhouding. Dit is een stijging ten opzichte van de periode 2015-2017. Het geheim houden vraagt een grote inzet van de begeleiding en is handwerk. Het welslagen ervan is afhankelijk van de medewerking van veel instanties en daarom kwetsbaar.

Biologische vader vaak niet op de hoogte en/of betrokken

In ruim 2 van de 5 voornemens tot afstand is de biologische vader niet op de hoogte van het voornemen tot afstand ter adoptie (42.1%), een groter percentage is niet bij het besluitvormingsproces betrokken (71.9%).

Bij het besluit tot afstand is iets meer dan de helft niet op de hoogte (52.4%) en is driekwart niet betrokken bij de besluitvorming (81%). Dit is vergelijkbaar met de periode 2015-2017.

Verhouding meisjes en jongens gelijk

Ook in 2018 is er geen significant verschil tussen het aantal jongens of meisjes dat is afgestaan ter adoptie.

Referenties

Bos, P., Reysoo, F., & Werdmuller, A. (2011). *In één klap moeder, en ook weer niet. Onderzoek naar demografische en sociaal-economische kenmerken en motieven van vrouwen die tussen 1998-2007 in Nederland hun kind ter adoptie hebben afgestaan*. Onderzoeksrapport. Den Bosch: Stichting Ambulante Fiom.

Kok, J., Boomen, N. van den, Dane, J., Hilevych, Y., Hoedemaeckers, J., & Walhout, E. (2017). *Beklemd in de scharnieren van de tijd. Beleid, praktijk en ervaringen van afstand ter adoptie door niet-gehuwde moeders in Nederland tussen 1956 en 1984*. Onderzoeksrapport. Nijmegen: Radboud Universiteit. I.o.v. het WODC.

Protocol Afstand ter Adoptie (maart 2015). *Samenwerkingsafspraken van Raad voor de Kinderbescherming, Stichting Fiom, Siriz en Jeugdzorg Nederland over de begeleiding bij een voornemen tot afstand ter adoptie*. Te downloaden via: <https://fiom.nl/sites/default/files/protocol-afstand-ter-adoptie-maart-2015-def.pdf>

Werdmueller, A., Bolt, S. (2018). LATAR 2015 – 2017. *De Landelijke Afstand Ter Adoptie Registratie 2015 – 2017*. Den Bosch: Fiom. Te downloaden via: <https://fiom.nl/sites/default/files/landelijke-afstand-ter-adoptie-registratie.pdf>

Bijlage

Tabel A. Omstandigheden en motieven bij voornemens afstand ter adoptie in de periode 2018 (n=57)

Omstandigheden en motieven	Aantal keren door hulpverlener aangegeven	Percentage totaal aantal vrouwen (n=57)
- Vluchtelingen- trauma/geweld	1	1.8
- Oost-Europees - zorg voor achterblijvers	4	7.0
- Kans op eerwraak, verstoting	6	10.5
- Anders ¹	5	9.0
De biologische vader		
- Geen betrokkenheid van	19	33.3
- Angst voor de biol. vader	7	12.3
- Geweld van de biol. vader	6	10.5
- Zwanger door onvrijwillige seks	6	10.5
- Kind van ander dan partner	10	17.5
- Anders ²	2	3.5
Ontregeld leven / te weinig draagkracht		
- Psychische/psychiatrische problematiek	23	40.4
- Recente belastende thuissituatie	23	40.4
- Verslavingsproblematiek	4	7.0
- Dood dierbaren (niet verwerkt)	3	5.3
- Schaamte, schande, geheimhouding (muv dreiging eerwraak/verstoting)	11	19.3
- Verstandelijke beperking	7	12.3
- Moeilijke jeugd gehad	14	24.6
- Geen sociaal netwerk	17	29.8
- Geen inkomen/woning/middelen	24	42.1
- Zorg eerdere kinderen zwaar of door anderen	15	26.3
- Acht zichzelf niet in staat	36	63.2
- Zwangerschap laat ontdekt	32	56.1
- Anders ³	2	3.5
Leeftijd		
- Te jong	18	31.6
- Te oud	2	3.5
Overige		
- Kind gehandicapt ⁴	2	3.5
- Heeft geen kinderwens (meer)	12	21.1
- Ervaart geen band / gevoelens	16	28.1
- Wil studie afmaken / vrijheid niet opgeven	15	26.3
- Denkt dat kind beter leven heeft bij adoptieouders	33	57.9
- Anders ⁵	3	5.8
- Onbekend ⁶	1	1.8

¹ Totaal 5: mensenhandel, achtergelaten in Hongarije zonder paspoort en papieren; een moeder is zelf geadopteerd, waarschijnlijk via een illegale adoptie waarin van alles is misgegaan; geen status, bang voor uitzetting na geboorte kind; doet liever in NL afstand dan in Polen; roddels binnen de Marokkaanse Familie.

² Totaal 2: het kind is mogelijk van een ander dan haar partner. De partner wil er niets mee te maken hebben, ze doet afstand en laat niet testen wie de biologische vader is; onbetrouwbaarheid biologische vader in de zin dat ie zijn afspraken vaak niet nakomt. Hij is niet consistent in wat hij wil/zal doen.

³ Totaal 2: angst voor verbreken huidige relatie indien ze kind wil houden; reeds drie kinderen, tijdelijk weg bij partner i.v.m. diens drugsgebruik.

⁴ Totaal 2: één van deze baby's is overleden, voor de ander zijn de ouders na de eerste schrik toch zelf gaan zorgen.

⁵ Totaal 3: compleet gezin, weezin t.a.v. verwekker; eigenlijk was al voor haar bepaald dat ze niet in staat was zelf voor haar kind te zorgen. Ook al was ze het er mee eens, ze had in feite geen keuze; wilde graag dat de vader bij haar kwam wonen en dat ze samen voor kind zouden zorgen, maar hij speelt geen rol bij de zorg voor het kind. Kon geen afstand doen, woont nu in begeleidende woonvorm met het kind.

⁶ Totaal 1: deze vrouw heeft via BW afstand gedaan en wilde alleen haar gegevens in een enveloppe bij een notaris achterlaten onder voorwaarde dat er niets over haar bekend werd gemaakt.

Tabel A2. De meest aangekruiste omstandigheden en motieven bij de voornemens tot afstand in 2018 (n=57) (zie Tabel A hierboven voor het volledige overzicht in categorieën)

	Omstandigheid/motief:	Aantal keren aangege- ven (n=57)	%
Meer dan 60 %	Acht zichzelf niet in staat	36	63.2
50 – 60 %	Denkt dat kind beter leven heeft bij adoptieouders	33	57.9
	Zwangerschap laat ontdekt	32	56.1
40 – 50 %	Geen inkomen/ woning/ middelen	24	41.1
	Psychische/psychiatrische problematiek	23	40.4
	Recente belastende thuissituatie	23	40.4
30 – 40 %	Geen betrokkenheid van de biologische vader	19	33.3
	Te jong	18	31.6
20 – 30 %	Geen sociaal netwerk	17	29.7
	Ervaart geen band / gevoelens	16	28.1
	Geheimhouding ¹	15	26.3
	Zorg eerder kinderen zwaar of door anderen	15	26.3
	Wil studie afmaken / vrijheid niet opgeven	15	26.3
	Moeilijke jeugd gehad	14	24.6
	Heeft geen kinderwens (meer)	12	21.1

¹ Bij 4 vrouwen is aangegeven dat angst voor eerwraak/verstoting speelt, bij 9 vrouwen schaamte, schande (m.u.v. eerwraak) en bij 2 vrouwen beide. In totaal zijn het iets minder vrouwen waarbij geheimhouding speelt dan in de itemlijsten is aangegeven, daar staat het bij 19 vrouwen. Mogelijk speelt hier een rol dat de geheimhouding bij een aantal vrouwen alleen in het begin speelt en al snel is opgeheven, waardoor de hulpverlener het niet meer aangegeven heeft bij omstandigheden en motieven. Zie ook het kopje geheimhouding.

Tabel B. Omstandigheden en motieven bij besluit tot afstand ter adoptie in de periode 2018 (n=21)

Omstandigheden en motieven	Aantal keren door hulpverlener aangegeven	Percentage totaal aantal vrouwen (n=21)
- Vluchtelingen- trauma/geweld	0	0
- Oost-Europees - zorg voor achterblijvers	2	9.5
- Kans op eerwraak, verstoting	1	4.8
- Anders ¹	1	4.8
De biologische vader		
- Geen betrokkenheid van	8	38.1
- Angst voor de biol. vader	3	14.3
- Geweld van de biol. vader	4	19.0
- Zwanger door onvrijwillige seks	3	14.3
- Kind van ander dan partner	2	9.5
- Anders ²	1	4.8
Ontregeld leven / te weinig draagkracht		
- Psychische/psychiatrische problematiek	11	52.4
- Recente belastende thuissituatie	7	33.3
- Verslavingsproblematiek	3	14.3
- Dood dierbaren (niet verwerkt)	1	4.8
- Schaamte, schande, geheimhouding (muv dreiging eerwraak/verstoting)	6	28.6
- Verstandelijke beperking	2	9.5
- Moeilijke jeugd gehad	5	23.8
- Geen sociaal netwerk	9	42.9
- Geen inkomen/woning/middelen	10	47.6
- Zorg eerdere kinderen zwaar of door anderen	6	28.6
- Acht zichzelf niet in staat	14	66.7
- Zwangerschap laat ontdekt	13	61.9
Leeftijd		
- Te jong	8	38.1
- Te oud	1	4.8
Overige		
- Kind gehandicapt	0	0
- Heeft geen kinderwens (meer)	6	28.6
- Ervaart geen band / gevoelens	8	38.1
- Wil studie afmaken / vrijheid niet opgeven	7	33.3
- Denkt dat kind beter leven heeft bij adoptieouders	17	81.0
- Onbekend ³	1	4.8

¹ Mensenhandel, achtergelaten in Hongarije zonder paspoort en papieren.

² Bij deze vrouw is het kind mogelijk van een ander dan haar partner. De partner wil er niets mee te maken hebben, ze doet afstand en laat niet testen wie de biologische vader is.

³ Deze vrouw heeft via BW afstand gedaan en wilde alleen haar gegevens in een enveloppe bij een notaris achterlaten onder voorwaarde dat er niets over haar bekend werd gemaakt.